

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 21: In Dianam et Apollinem

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A VILE SABINVM] vinum Sabinum, id est, non admodum magni pretij. epist. 12. lib. 1. Vilem amicorum annonam esse dicit, vbi quid deest viris bonis. epist. 15. *omnium vile.* & 1. *Vilius argentum est auro.* Saty. 1. lib. 1. *vilem assem.* Sat. 11. lib. 2. *vilibus onis.*

GRÆCA TESTA] condebant vinum in testis, id est amphoris, seu cadis fictilibus, antiquarum optimæ erant, quæ fingeantur in Græcia. propterea Græcam testam dixit. Græcam autem vel Cumanam, vel Samiam intellige. huc pertinet illud Od. 14. lib. 3. *Spartacum si qua potuit vagantem Fallere testa.* & Od. 21. eiusdem *Onata mecum consule Manlio, &c.* Falluntur autem qui testam, dolium interpretantur, quamvis dolia, fictilia fuisse, non negem.

LEVI] leui à verbo lino, id est, picavi, vel gypso obdixi. hinc relino. Ter. in Heaut. *releui dolia omnia, omnes seras.*

DATVS IN THEATRO CUM, &c.] tempus notat. notum est autem, claros, & gratiosos, & benè de rep. meritos viros, nisi forte aliqua invidia laborarent, à populo ludos spectante solitos esse plausu excipi: factiosos contra, & inuidiosos, sibilis. M. Tull. pro Sextio. *In hunc confessum P. Sextius tribunus pl. cum ageret nihil aliud in eo magistratu, nisi meam causam, venit, ac se populo dedit, non plausus cupiditate: sed ut ipsi inimici nostri voluntatem uniuersi populi viderent. Venit (ut scitis) ad columnam Meniam. tantus est ex omnibus spectaculis vsque à Capitolio, tantus ex fori cancellis plausus excitatus, ut numquam maior consensio, aut apertior populi Rom. uniuersi fuisse vlla in causa diceretur.* ad quem morem referendum est illud Saty. 1. lib. 1. *populus me sibilat: at mihi plaudo Ipse domi, simul ac nummos contemplet in arca.*

VT PATERNI FLVMINIS.] Etrusci fluminis, id est, Tiberis: Mæcenas enim Etruscus erat origine, & à regibus Etruscis prognatus, vt diximus suprâ ad Oden primam, *Mæcenas atanis edite regibus:* quod & Prop. docet. lib. 3. *Mæcenas eques Etrusco de sanguine Regum.* Tiberis autem ab Etruria fluit.

IOCOSA IMAGO] echo, vt sup. Od. 12.

C CÆCVBVM] Vinum subintell. Vinum Cæcubum etiam ab Athenæo commendatur lib. 1. his verbis: *εὐγενὴς δὲ καὶ ὁ κερκισβὸς πληκτικός, εὐπνοῦς. παλαιῶται δὲ μετὰ ἰκανὰ ἔτη.* i. generosum autem etiam est Cæcubum, sensum pungens, ac feriens, vehemens. colligit autem vetustatem post aliquâ multos annos. scriptum est etiam in nonnullis codicibus. Cæcubam, vt pertineat ad nomen, vuam.

ET PRÆLO DOMITAM CALENO.] de vino Caleno idem Athen. cod. lib. ὁ Καλλιῶδες, κερκισβός, τὸ φαλέρνου εὐτομαχῶπιρος. id est, vinum Calenū, ventriculo vtilius, quàm Falernum. Od. 31. huius lib. *Premant Calena falce, quibus dedit Fortuna vitem.* Calenum autem à Calibus dictum, quò deducta est Colonia à Romanis, vt scribit Paterculus lib. 1. Vuam pro vino posuit, vt docet Seruius ad illum versum Virgilij Georg. 2. *Et turpeis auibis prædam fert vna racemos.*

MEA NEC FALERNÆ TEMPERANT.]

nec Falernæ vites, nec Formiani colles mea pocula temperant: id est, pocula mea non sunt temperata vino Falerno, neque Formiano, lege quæ annot. ad Od. 8. sup.

IN DIANAM, ET Apollinem. Ode 21.

Sæculare Carmen.

DIANAM teneræ dicite virgines:
Intonsam, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque supremo
Dilectam penitus Ioui.
Vos letam fluuijs, & nemorum coma,
Quacumq; aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Siluis, aut viridis Cragi:
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalémque, mares, Delon Apollinis,
Insignémque pharetra,
Fraternaque humerum lyra.
Hic bellū lacrymosum, hic miserā famē,
Pestēq; à populo, & principe Cesare in
Persas, atque Britannos
Vestra motus ager prece.

DIANAM] carmen est sæculare *ἀποτροπαιον*: id est, comparatum ad mala impendentia, seu alioqui timenda, auertenda: ad Apollinem & Dianam. Hi autem dij offensi & irati, horribiles & formidolosi sunt. exanimant enim & interimunt: Exemplo est Niobe, cuius liberos mares quidem Apollo, fæminas autem interfecit Diana. Hom. ὄδυσσ. ο. *Ελθεὶν ἀργυρόπτερος Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξυῶ Οἷς ἀθανοῖς βελέεσσι κερτακτανε.* Præterea Apollo, qui idem Phæbus est, & sol, annum metitur: Diana, quæ eadē est luna, menstruum spatium conficit. & ita hi dij temporum omnium æternitatem regunt & continent. Hoc igitur carmine puellæ Dianam, pueri mares Apollinem placare ab Horatio iubentur, vt bello composito, & sedato, pacem atque otium: fame discussā, & profligata, frugum vbertatē & rerum omnium copiam: peste depulsā, cæli salubritatem, & corporum valetudinem populo Rom. impetrent. Denique si cui huius carminis sententia videbitur obscurior, legat aliud carmen sæculare, quod est post epod. Confirmo, illius carminis lectionem multum ad hoc lucis allaturam. Verum non est omittendum, Apollinem apud Homerum semper fauere Troianis. Itaq; Paridis sagittam in Achillis eam corporis partem, quæ vulnerabilis esset, direxit. Virg. lib. Ænei. 6. princip. *Phœbe graueis Troia semper miserate labores, Dardana qui Paridis direxisti tela, manusq; Cor-*

A *pus in Æacida.* Meritò igitur orant eum Romani, qui ab Æneâ orti sunt.

INTONSVM] ἀκεροσκόμαν. Od. 15. epod. *Intonsisque agitare Apollinis aura capillos.* Tibul. lib. 3. *Annue: sic tibi sint intonsi Phœbe capilli.*

LATONAMQUE SUPREMO.] Hesiodus Latonam quartam numerat Deam, cum qua Iupiter Titanibus deuictis, regnòque pacato, concubuerit. *Λητώ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἀρτέμιδιόχαιραν Ἰμερόεντα γόνου περιπέτρων ἕρανιῶνων Γείνατ' ἄρ' Ἀιγλοχόιο Διὸς φιλόπτι μείρισα.*

VOS LETAM FLUVIIS, ET NEMORVM.] id est, vos virgines dicite Dianam *latam fluuijs, &c.* id est, quæ fluuijs delectatur, & arborum frondibus. *coma* autem lego, non *comam*, veterum codi cum auctoritatem secutus, duorum Vatican. Ian. noct. Vrsini, Fabr. Tornel. Nicotian.

NEMORVM COMA.] arborum frondibus, vt Od. 3. lib. 4. *Et spissa nemorum coma.* & Od. 7. *redeunt iam gramina campis, Arboribusque coma.* & Catull. de faselo: *nam Cytorio in iugo Loquente saepe sibilum edidit coma.*

B ALGIDO.] Algidum (inquit Strabo) *πολιχίων*, id est, vrbs parua est inter Tusculum, & montem Albanum: & mons eiusdem nominis. vide Oden 4. lib. 4. & 23. lib. 3.

ERIMANTHI.] Erimanthus Arcadiæ fluuius, vt scribit Mela, & mons eiusdem nominis.

CRAGI.] seu Gragi: nihil refert. est autem Cragus (inquit Strabo 14. li.) mons, & oppidum in Lycia.

VOS] mares, quod sequitur versu proximo.

TEMPE] Tempe Thesalica. de quibus sup. Od. 1. & inf. Od. 1. li. 3. *Nō Zephyris agitata tempe.*

TOLLITE LAUDIBVS] ferte laudibus, laudate.

NATALEMQUE DELON.] in quonati sunt Apollo & Diana: qua de re sic M. Tullius libro accusat. 3. *ne postea quidem potuisti accipere id, quod est proditum memoria, ac litteris? Latonam ex longo errore & fuga grauidam, & iam ad pariendum vicinam, temporibus exactis fugisse Delum, atque ibi Apollinem, Dianamque peperisse, &c.*

FRATERNAMQUE.] & tollite laudibus Apollinis humerum insignem lyra fraterna, id est, quā à Mercurio fratre accepit, vt supra diximus ad Oden 10. Mercurius enim fratri Apollini pro bobo ab eo furtim ablatis lyram reposuit: ex quo *χρυσάωρ* Apollo dictus ἀπὸ τοῦ χρυσαύρατος ἀορτήρος. sed rursus Apollo Mercurio virgam dedit ad vaticinandum magnam vim habentem. Vnde *χρυσόρατος* est nominatus. Profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Æn. 4. *Tunc virgam capit: hac, &c.*

BELLVM LACRIMOSVM.] πόλεμον δακρυόεντα, vel πολὺ δακρυῶν. Home. *ἰλιάδ. γ. πολὺ δακρυῶν Ἄρνα.* lacrymosum Martem, id est, bellum, hic enumerantur tria horribilia mala, bellum, fames, pestis, quæ placatum & propitium Apollinem confirmat Horatius à populo Rom. depulsurum. neque verò hoc incredibile aut absurdum est. Appelatur enim etiam hic deus ἀλέξικακός: id est, malorum depulsor.

ET MISERAM FAMEM.] rectè miseram.

Nam fame nihil miserius. M. Tull. ad Attic. lib. 5. *iter igitur ita per Asiam feci, vt etiam fames, qua nihil miserius est, que tum erat in hac mea Asia (messis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit.* Hom. *ὁδὸς μ. ait* mortis omnem esse hominibus tristes, atque acerbis: sed omnium miserimum esse fame mori. verba Homeri sunt hæc: *Πάντες μὲν συζοὶ θάνατοι δειλοῖσι βροτοῖσι. Λιμὴ δ' οἰκτιρὸν θανάειν καὶ πότμον ἔπαιειν.*

PESTEMQUE] Pestem immittit, & calamitatem importat Apollo iratus, vt lib. α. *ἰλιάδ. νεῖσθ' ἀνὰ σπράτον ἄροσ κακῶν.* Est ergo eiusdem etiam de pellere.

AGET.] à populo Ro. in hosteis eius transferret: cum præsertim sua sponte Romanis amicus sit ac propitius, vt Troianorum nepotibus. depellet (inquit) à populo Ro. mala vestris precibus ad ductus, nempe bellum, & famem, & pestem.

AD ARISTIVM.

Ode 22.

Vitæ integritatem, & innocentiam
vbique esse tutam.

Integer vitæ, scelerisque purus,
Non eget Mauris iaculis, neque arcu:

Nec venenatis grauida sagittis,

Fusce, pharetra,

Sive per Syrteis iter æstuosas,

Sive facturus per inhospitalem

Caucasum, vel, quæ loca fabulosus

Lambit Hydaspes.

Namque me silua lupus in Sabina,

Dum meam canto Lalagen, & ultra

Terminum curis vagor expeditis,

Fugit inermem:

Quale portentum neque militaris

Daunia in latis alit esculetis:

Nec Iuba tellus generat, leonum

Arida nutrit.

Pone me, pigris vbi nulla campis.

Arbor æstiuæ recreatur aura:

Quod latus mundi nebula, malusque

Iupiter urget:

Pone sub curru nimum propinqui

Solis, in terra domibus negata:

Dulce ridentem Lalagen amabo,

Dulce loquentem.